



Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Sectio Prima. Quid sit opinio probabilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

DISPUTATIO IV.

De essentiâ, & speciebus opinionis probabilis.

SECTIO I.

Quid sit opinio probabilis?

§. I.

Quid opinio, quid probabilitas?

S V M M A R I V M.

Opinio ex S. Thom. & D. Bern. quid? n. 6.

An de essentiâ opinionis sit dubitatio, & formido, & quæ? Ib.

Opinio est actus invidens, Ib.

Qui differat a Fide, scientiâ, dubitatione, & suspitione? ibid.

Probabilitas Theologica quid? n. 7.

Dividitur in subjectivam, & objectivam; & quid utraq? ibid.

Probabilitas non est intrinseca suo objecto, ibid.

Negat Celladei, quod opinio sit iudicium absolutum de re, n. 8.

Cuique opinioni inest formido; & quid importet, quod objectum opinionis possit aliter se habere, n. 10.

Reprobat Celladei exponens opinionem per vi-deri, n. 11.

Quid motuum quo, quid quod? n. 12.

Nec certitudo, nec evidentia, nec probabilitas, sunt in objecto, sed idem motuum, ut a diverso lumine representatur, modo est probabile, modo certum, ibid.

Impugno P. Thyrsi dicentem, quod iudicium opinativum, est moveatur a verosimilitudine, non ferri in hanc, sed in veritatem, n. 13.

An actus intentionales materiales, aut spirituales supra se reflectant? n. 14.

DD. pro utraque parte, ibid.

Per iudicium opinativum affirmatur absolute, est cum formidine, veritas, ut est in se, & exercitæ saltem probabilitas, n. 17.

Repugnant simul duo iudicia opinativa contradi-ctoria, n. 18.

Hi duo actus, probabile est licere, probabile non licere, non opponuntur, quia uterque affirmat probabilitatem, n. 19.

N. 6.



T facile exponam, quid sit opinio probabilis, exponendum, quid sit opinio, & quid probabilitas, à quâ tamquam à formâ opinio denominatur probabilis.

S. Bern.

lib. 5. de Considerat. cap. 2. ait: Opinio est quasi pro vero habere aliquid, quod falsum esse nescias; & S. Thom. part. 1. quest.

S. Th.

Tom. I.

79. art. 9. ad 4. Opinio significat actum intel-

lectus, qui fertur in unam partem contradi-

ctionis cum formidine alterius; & 2. 2. quest.

1. art. 4. Est declinatio in unam partem præ-

aliâ cum dubitatione, & formidine alterius.

Huic definitioni contentiunt ferè omnes, in-

ter quos Joan. à S. Thom. quest. 26. art. 4. Joan.

M. Mart. de Prado tom. 1. quat. Mor. cap. 1. à S. Th.

de Conscienciâ, P. Suar. d. 12. de Conscienciâ M.

sect. 6. C. Aguirre tom. 1. in S. Anf. d. 7. n. 6. P. Suar.

& 7. qui, & alij unanimiter sentiunt de essen- C. Agui-

tia opinionis esse dubitationem, seu formidi-

nem de veritate; satis autem esse formidinem

radicalem, non autem necessariam formalem,

dixi in Philosophiâ, & Theologiâ, & hoc

ipsum innuit ex Car. de Lugo d. 14. de Just. C. de

sect. 14. ipse M. Mercor. 1. part. Bais Theol. Lugo,

Mor. art. 9. pag. mihi 21. editionis Mantuanæ M. Merc.

anni 1658. nec hoc in præsentî discutien-

dum, cum quidquid dicatur, perinde sit ad

præsentem de opinione probabili tractatum.

Cum ergo opinio sit actus intellectualis for-

midolotus, eo ipso est iudicium invidens de

una parte cum formidine de falsitate illius,

& de veritate contradictoriæ oppositæ. Dif-

fert opinio à scientiâ, quod opinio non inclu-

dit, scientia includit evidentiam; differt à

fide tum Divinâ, quia fides Divina includit

certitudinem à lumine supernaturali deriva-

tam; opinio autem est actus incertus: tum

humana, quod motuum fidei humanæ est

authoritas hominis loquentis; motuum au-

tem opinionis est ipsa verosimilitudo, seu

fundamentum alliciens ad actum opinati-

vum: differt à dubitatione, quod dubitatio

est suspensio iudicii (suppositâ apprehensio-

ne objecti, & motivorum) circa objectum de

quo dubito; opinio autem est iudicium de

alterutra parte contradictionis ejusdem ob-

jecti: differt à suspitione, quod suspicio est

iudicium de unâ parte, sed ex levissimo sig-

no, & indicio, adeoque suspicio est opinio

imperfecta; opinio autem est iudicium ob-

minis leve, aut ob grave fundamentum ra-

tionis, vel autoritatis.

Probabilitas, loquor de Theologicâ, cui N. 7.

securè fidere possumus, & opera nostra re-

gulare, ut loquitur P. de la Fuente des. 4. n. P. de la

18. est prudens rei verosimilitudo, seu pru-

Fuentis

dens rei credibilitas. Dividitur in formalem,

in subjectivam, in objectivam, juxta com-

munem similitudinem denominationum intencio-

natum

I ij

natum

nalium divisionem. Formalis probabilitas est ipsemet actus opinativus denominatus probabilis à motivo solido, & gravi, cui nititur. Subjectiva est ipse intellectus, cui tamquam subjecto inhaeret ipse actus opinativus probabilis. Objectiva est ipsum objectum, quod à gravi fundamēto rationis, vel autoritatis denominatur probabile; ita tamen, ut ipsum objectum materiale, quod denominatur probabile, sit probabilitas objectiva *quæ*, ipsum autem fundamentum, seu motivum formale rationis, vel autoritatis, à quo movetur actus opinativus, sit probabilitas objectiva *quod*. Explico. Supponamus picturam die festo licere; ecce idem motivum, à quo hic actus opinativus, licet *pictura die festo*, dicitur probabilis, idem omnino denominatur picturam, quæ est objectum materiale, probabiliter licitam. Hinc manifestè patet, quod licet probabilitas sit intrinseca motivo, à quo tum objectum opinatum, tum actus opinativus dicuntur probabiles; non est tamen intrinseca ipsi objecto opinato: patet hoc, tum in objecto extrinseco, seu ex autoritate probabili, talis enim autoritas non est intrinseca objecto opinato; tum in intrinseco probabili, ratio enim, ob quam assentior objecto opinato, sæpe non est intrinseca illi: ergo probabilitas, sive intrinseca, sive extrinseca, non est necessariò intrinseca actui probabili, & objecto probabili specificativè sumpto, licet sit intrinseca objecto, seu sententiæ probabili quidditativè sumptæ, idest, sumptæ, ut probabili.

- N. 8. Scio P. Elizal. post *librum quartum* in sua Appendice de Naturâ opinionis per *questionem* 6. 7. 8. plurima apud omnes certa de essentia opinionis, in dubium vocasse. Primò enim negat, opinionem esse iudicium absolutum de re nixum motivo fallibili, nam ait, quod paralogizantes non sciunt, sed opinantur, & tamen feruntur in suam opinionem sine omni formidine, ac si esset vera: ergo non omnis opinio nititur motivo fallibili. Sed contra: quia ipse paralogizans, dum opinatur, nititur motivo fallibili, nam motivum paralogismi est fallibile; quod adeo certum est, ut paralogizans exercitè saltem sui motivi fallibilitatem experiat; non enim motivum inevidens refundit claritatem, quam non habet, in ipsum actum: ergo actus ille ex se non est evidens, nec infallibiliter tendit in objectum. Neque verò, etsi paralogizans putet se demonstrare, ideo demonstrat, nec suo objecto infallibiliter adheret, etsi per errorem reflexum hoc putet: ergo certum est omni opinioni formali inhaerere essentialiter formidinem de veritate partis

oppositæ, nam obscurè tendit in motivum, & absolutè tendit in illud, licet sine certitudine, omnis enim actus naturalis inevidens est incertus. Quando autem dicitur, quod N. objectum opinionis possit aliter se habere, 10. non est sermo de objecto materiali, nam circa objectum materiale necessarium, quod scio non possit aliter se habere, tendere possum per actum opinativum; sed sermo est de motivo formali, cui nititur actus opinionis; id est, quantum est ex vi motivi formalis, propter quod in objectum materiale tendendo, objectum materiale potest aliter se habere; quare P. Elizal. §. 6. confundere videtur, & transferre id, quod soli objecto formali convenit, ad ipsum objectum materiale, cui scio sæpe convenire non posse, nam de objecto formali opinionis semper est verum, quod aliter possit se habere, cum sit motivum fallibile, adeoque, licet putem ita esse, scio tamen posse aliter esse: similiter aquivocatur idem P. Elizal. dum ait *duo videri* opinanti, nempe rem ita esse, & posse aliter se habere; primum est verum de ipsa veritate objecti materialis; secundum est falsum, si de objecto materiali loquatur, quia sæpe scio non posse aliter se habere: ergo falsum est *videri* posse aliter se habere. Tertiò videtur N. etiam falsi, dum opinionem exponit per *videri*, nam opinans absolutè dicit, est, vel non est, licet dicat cum formidine, ob imperfectionem insitam ipsi actui. Omitto contradictoria cuique obvia; qui enim plura contra P. Eliz. desiderat, legat P. Terillum de Reg. P. Terill. Moru *quest. 34. per totam*, ubi discutit extraordinariam huius Authoris doctrinam, de Naturâ opinionis. Sanè, qui distingueret, ut debet, motivum à representatione motivi, facile rem intelligeret; aliud enim est motivum, aliud representatio motivi. Objectum quod representatur, & allicit ad assensum, dicitur motivum; representatio autem non est motivum, sed id quo representatur motivum, & ideo in Scholis distinguimus motivum *quod* à motivo *quo*, quæ est representatio, ut etiam patet in voluntate; id quod eam movet est bonum; propositio autem ejus boni est id *quo*: ita accidit in presenti, quod movet intellectum ad iudicium probabile, est verum propositum à cognitione probabili; ipsa autem cognitio probabilis non est id *quod*, nec motivum, sed id *quo*. Hinc est, quod pro diversitate luminis idem objectum modò est probabile, modò certum, modò evidens, & ab hoc diverso lumine, seu actu intellectus tamquam à formâ objectum materiale dicitur probabile, certum, aut evidens; neque enim certitudo, evidentiâ, & proba-

probabilitas se tenent ex parte objecti denominati, sed ex parte intellectus, à cuius actu evidenti, certo, aut probabili objectum illud recipit denominationem. Hoc si advertisset P. Eliz. non dixisset, quod objectum contingens non possit esse evidens, & necessarium non possit esse probabile; contra quod infra.

N. Scio etiam, quod P. Thyrsus *dis. 1. n. 4.* dicit iudicium opinativum moveri quidem à verosimilitudine objecti; non tamen ferri in illam, sed in veritatem, nam verosimilitudo, ait, reperitur in utraque parte contradictionis, & manifestè cognoscitur in utraque; at veritatem non posse esse nisi in altera tantum, evidenter cognoscit; unde, dum probabiliter assentitur uni potius, quam alteri, iudicat iudicio absoluto, unam ex illis esse veram, aliam falsam; & *n. 5.* laudat C. de Lugo *d. 10. de Fide n. 14.* dicentem, aliud esse credere aliquam conclusionem esse probabilem, aliud probabiliter eam credere; nam qui tenent aliquam propositionem probabilem, concedunt simul contrariam esse probabilem, non tamen credunt veram, ne quidem assensu probabili, aliàs haberent duos assensus probabiles de objectis contradictorijs. Hæc P. Thyrsus.

N. Sed contra: quia fateor certum esse, aliud esse probabilitatem, aliud veritatem, & hanc non nisi uni parti convenire, illam autè utrique convenire posse. Fateor etiam, aliud esse credere aliquam conclusionem esse probabilem, aliud probabiliter eam credere; nam ille est actus reflexus supra probabilitatem, signatè eam affirmans; hic est actus directus, affirmans talem rem esse probabiliter veram ob probabilitatem rationis. At nego, & infra negabo, quod si una pars est probabilis, ejus contradictoria sit etiam necessariò probabilis. Rursus nego iudicium opinativum non ferri in verosimilitudinem objecti, immò implicat, ut ab illà moveatur ad assentiendum veritati, quin feratur in verosimilitudinem tamquam in motivum propter quod. Si enim, ut docui in Animastica, omnis actus intentionalis, sive spiritualis, sive materialis, supra se virtualiter reflectit, ut tradit Arist. 3. de Anima *textu 38.* & S. Thom. in *hunc Philosophi locum*, & *quæst. 1. de Veritate art. 4.* dicens, quod sensus cognoscant se sentire, & idem indicat Caiet. 4. de Anima *cap. 13.* dicens, quod sensus sentit sensationem suam, quò ad an est, esto non ut rem cognitam, & reflectendo supra se signatè, seu per aliud actum sensationis realiter distinctum; & hoc ipsum tradit P. Suar. *lib. 3. de Anima cap. 11.* Thom. *n. 5.* M. Joan. à S. Thom. *quæst. 4. art. 4. §. secundum Tom. I.*

cumda verò pars, ad finem, P. Quiros de Anima *d. 85.* & latissimè P. Ant. Perez *tr. 4. de Virtut. Theolog. d. 7. cap. 3.* (negantibus sensus cognoscere proprios actus, P. Ovied. *cotr. P. Ovi. 4. de Anim. n. ultimo*, P. Arriag. *ibi d. 7. à n. 85.* P. Arr. P. Rhodes *ibi pag. 458. & 490.* & alijs passim, P. Rhodes qui hoc potius supponunt, quam probent) si, inquam, omnis actus intentionalis, tam materialis, quam spiritualis, supra se virtualiter reflectit, quantò magis supra motivum propter quod, cum verum sit axioma, Propter quod unumquodque est tale, & illud magis: ergo si iudicium opinativum propter verosimilitudinem objecti fertur in veritatem objecti materialis, & eam affirmat, multò magis fertur, & affirmat dictam verosimilitudinem, à quà movetur: ergo falsum est, quòd iudicium opinativum moveatur a verosimilitudine objecti, non tamen feratur in illam.

Demum, scio eundem P. Thyrsus *l. c. à n. 4. ad 11.* probare assensum opinativum esse iudicium absolutum de veritate rei in se, etsi cum aliquà formidine, quia nititur motivo fallibili, seu quòd non constat evidenter connecti cum re affirmatà; non autem esse iudicium de verosimilitudine; & impugnat Joan. à S. Thom. *1. 2. pag. 525. n. 45. & 46.* dicentem, assensum probabilem judicare, hoc esse verum, non absolute, & quò ad esse, vel non esse in se, sed quò ad apparentiam, & probationem, id est, in ratione probabilis, adeoque stante iudicio de una parte, quòd vera sit, non absolute, sed probabiliter, stat iudicium de oppositâ, quòd vera sit non absolute, sed probabiliter; & ideo per Joan. à S. Thom. ait P. Thyrsus, simul esse possunt hi duo assensus, *contractus A, est probabiliter licitus: contractus A, probabiliter est illicitus.*

Ut dicam, quod sentio, puto primò, iudicium opinativum affirmare absolute, etsi cum formidine, veritatem rei, ut est in se à parte rei, ita tamen, ut dixi paulò antè, affirmet exercitè saltem probabilitatem, nam affirmat veritatem, ut est in re, cognitam per motivum probabile: ergo exercitè saltè affirmat probabilitatem; non tamen affirmat eam signatè, quia iudicium opinativum tendit in veritatem tamquam in objectum directè affirmatum ob motivum probabile, non autem reflexè in ipsam probabilitatem tendit. Puto 2. certum esse duos assensus opinativos contradictorios non posse simul esse, ut alibi dicam, nam idem probabiliter affirmaretur, & negaretur, idemque probabiliter simul esset, & non esset, quod implicat, & hoc do P. Thyrsus contra Joan. à S. Thom. Puto 3. simul esse posse hos duos actus, *contractus A, est*

probabiliter licitus, contractus A, est probabiliter non licitus, quia non sunt contrarii, & hoc do Joanni à S. Thom. & immerito supponit P. Thyrsus esse contrarios, sunt enim ambo affirmativi, & modales, quare aliud est, contractus A est probabiliter licitus, contractus A non est probabiliter licitus; aliud est, contractus A probabiliter est licitus, contractus A probabiliter non est licitus; illi repugnant, quia opponuntur, non isti, æquivalent enim, probabile est, contractum A licere, probabile est, non licere, in quo nulla est repugnantia; esset autem, si dicerent, probabile est contractum A licere, non est probabile contractum A licere. Breviter, si negatio cadat supra probabilitatem, non possunt simul esse; si autem uterque affirmet probabilitatem, & negatio cadat supra veritatem, possunt; sed in citatis à P. Thyrsio, contractus A probabiliter est licitus, contractus A probabiliter est illicitus, negatio non cadit supra probabilitatem, immò in utroque actu affirmatur probabilitas, in uno de licentiâ, in alio de non licentiâ: ergo possunt simul stare.

§. II.

Quid opinio probabilis juxta alios, quid juxta me?

SUMMARIUM.

Communiter definitur, Iudicium nixum motivo solido, gravi, verosimili, rationali, fallibilili. DD. n. 20.
Non placet; cur? n. 21.
Actus perfectio non bene explicatur per moti-
vum, n. 22.
Sicut forma physica diversimodè applicata diver-
sos facit effectus formales; ita moti-
vum diversimodè applicatum, n. 23.
Est omne probabile sit verosimile, non econtra,
n. 24.
Potest una ex contradictorijs esse probabilis, quin
alia sit, n. 25.
Cur si una ex contradictorijs est incerta, dubia,
contingens, ejus opposita sit etiam talis non verò
si una est probabilis, & alia? n. 25. 27.
Unde in Anti-Probabilistis exclamationes, ibid.
Qui probabiliter solvit rationem unius partis, non
ideo probat oppositam, n. 28.
Quid juxta me opinio probabilis, n. 29.
Explico particulas definitionis, n. 30.
Melius dicitur, quod opinio sit iudicium incer-
tum, quam inevidens, n. 31.
Aliquando ad probabilitatem solum prudentum
iudicium est satis, n. 33.
Ego expono, non suppono, quid sit moti-
vum pro-
babile, n. 35.

*Opinio, ut sit probabilis, nil certum contra se ha-
bere debet. DD. Ibid.*

*Nullus, nisi doctus sit, & pius, facere potest opi-
nionem probabilem, n. 36.*

Doctores sunt testes juris, non facti, ibid.

*Falsum, ex nostra definitione sequi, non licere mi-
nus probabilem, ut ait P. Thyrs. n. 37. 38.*

*Tam magis, quam minus probabilis, perpenso
proprio motivo videtur vera, perpenso opposito
falsa, n. 39.*

SCito, quid sit opinio, & quid probabili-
tas, communis Probabilistarum opinio-
nis definitio, est ferè in hæc verba. Est
iudicium nixum motivo probabili, seu foli-
do, & gravi, alicujus momenti, verosimili,
rationali, licet fallibili. Ita P. Sanch. lib. 1. P. Sanc.
Sum. cap. 9. n. 5. P. Granado 1. 2. contr. 2. tr. 12. P. Gran.
P. Oviedo 1. 2. tr. 5. contr. 3. p. 1. P. Moya tom. 1. P. Ori-
edo, 1. quest. 1. n. 4. M. Mart. de Prado tom. 1. quest. P. Moy.
Mor. cap. 1. de Conf. quest. 1. §. 1. P. Card. M. Mar.
tom. 1. d. 1. n. 16. & tom. 3. d. 55. n. 1. & tom. 4. P. Card.
passim, P. de la Fuente disp. 2. Torrec. tr. 8. n. 18. Caram. lib. 1. Theol. Mor. Fund. fundam. Caram.
11. n. 425. ait: Opinio, cujus nec veritas, nec M. Tap.
falsitas demonstratur, si sit valdè veræ simi- Torrec.
lis, nominatur probabilis, & quidem proba-
bilis nascitur ex gravi motivo, quo quis ad
assentiendum inducitur. M. Tapia tom. 1. lib.
1. quest. 8. art. 11. n. 15. ait: Opinio probabilis
est alienus, qui gravi rationi, & testimonio
nititur, adherendo uni parti cum formidine
alterius. S. Anton. 1. p. Sum. tit. 3. cap. 10. §. 10. S. Anto-
circa finem ait: Dicitur autem probabile, nin.
quod pluribus, & maxime sapientibus appa-
ret verum; quod idem iisdem terminis dicit
Author Summæ Angelicæ Angelus Clava- Angel.
sius verbo opinio n. 2. & alij antiqui. In idem
recidit definitio candidi Philalethi (licet præ- Candid.
cipuus sit inter Probabilioristas) in suo li-
bello, cujus titulus est, de Opinionum Praxi,
editione Matritensi anni 1645. & Cremo-
nensi 1646 (quæ semper utar) quest. 6. pag.
mihi 123. ait enim: Opinio probabilis est opi-
nio apparens vera, ex non levi fundamento;
& citat S. Thomam glossantem verba Arist. S. Th.
1. Ethic. cap. 5. dicentis, Oportet veritatem signi- Arist.
ficatè ostendere, id est, ait S. Doctor, verosimi-
liter, & probabiliter, quia probabile est, quod est
simile vero. Consentit Inlignis Probabiliori-
sta M. Mercorus 1. p. Basis art. 9. pag. mihi 21. M. Mer-
cor. ait: Probabile idem est, ac apparens verum, eò
autem ipso quod est apparens verum, non judi-
catur absolute verum sine omni formidine,
sed cum formidine. Demum alij plures ita
definiunt: Est, quæ pro se habet rationem so-
lidam, & nihil certum contra se habet. N.
In allatis definitionibus aliqua sunt, quæ non

- non omnino placent. In primâ enim, & communi opinionis probabilis definitione displicet primo, quia explicat idem per idem, cum enim non constet, quid sit motivum probabile, solidum, grave, alicujus momenti, nec constare potest, quid sit opinio probabilis per ordinem ad tale motivum definita. Displicet 2. quia, ut cum nobilioribus Neotericis in Philosophiâ, & Theologiâ docui, malè perfectio actuum intellectus explicatur per eorum motivum, quasi verò actus certus, & infallibilis sit, qui nititur certo, & infallibili motivo; actus supernaturalis, qui supernaturali motivo, naturalis, qui naturali; verus, qui verus; falsus, qui falsio: rejeci enim hæc omnia, quia idem motivum quod potest esse motivum actuum naturalis, & supernaturalis; & idem motivum quod propositum per lumen evidens facit actum evidentem; per lumen supernaturale facit actum supernaturalem, & infallibilem; per lumen non connexum essentialiter cum vero facit actum fallibilem, ut etiam dixi hic §. 1. ergo motivum quod non specificat necessariò actus, nec actus sumit perfectionem suam à motivo quomodolibet, sed ut applicato hoc, aut illo modo; non minùs, quàm in Physicis eadem forma diversimodè applicata facit diversos effectus formales, ut docui in *tr. de Incarn.*
- N. Addo motivum in se nec esse fallibile, nec infallibile, nec evidens, nec probabile, nec verum, nec falsum, cum applicatum uni intellectui, & subsistans tali lumini, possit conducere ad actum certum; applicatum alteri, immò eidem per aliud lumen, conducere possit ad actum incertum, immò ad falsum: ergo non bene actus opinativus probabilis definitur per ordinem ad motivum probabile.
- N. Displicet definitio M. Mercori: quia licet omne probabile sit verosimile, ut rectè S. Thom. non tamen omne verosimile est probabile, debet enim esse simile vero, non ex levi, sed ex gravi fundamento.
- N. Displicet definitio Caramuelis, quam defendit Torrec. *tr. 8. n. 20.* quia, ut rectè P. Card. *tom. 1. d. 1. cap. 2. & d. 4. cap. 2.* ea definitio supponit, quod quoties una pars contradictionis est probabilis, etiam altera sit probabilis: sed hoc est certò falsum, ut innuit hic §. 1. contra P. Thyrsium: ergo &c. Maior probatur ex ipsâ Caram. definitione in Apologemate pro doctrinâ probabilitatis *epist. 2. n. 81. pag. mihi 34.* ubi ait: Opinio probabilis est, quæ pro se, & contra se habet rationes fortes, & nec pro se, nec contra se habet ullâ demonstrativam: ergo dum ait, *habet contra se rationes fortes*, supponit, quòd ejus contradictoria habet pro se rationes fortes: ergo

supponit hanc esse probabilem. Minor etiam patet: si enim unus testis fide dignus deponat Petrum intulisse mortem Paulo, & nullus deponat non intulisse, in eo casu probabile est intulisse, & non est probabile, non intulisse. Confirmo: quia ex eo quod opinio A habeat pro se rationem gravem non demonstrativam, non infertur, opinionem B ei contradictoriam habere etiam pro se rationem gravem non demonstrativam: ergo licet de essentia opinionis probabilis sit, ut habeat pro se rationem fortem, & non habeat contra se rationem demonstrativam, attamen non est de essentia opinionis probabilis, ut habeat etiam contra se rationem fortem. Hinc rectè P. Card. *d. 4. a. n. 19.* rejicit illas Caramuelis monitiones (ita loquitur) consequentias, probabile est, Petrum esse reum: ergo etiam probabile est, non esse reum: similiter rectè tollit æquivocum, quod tantam exclamandi occasionem dedit P. Elizal. dicenti, quòd si licet sequi opinionem probabilem, nulla nobis supererit studendi necessitas, quia supponit, quòd si una contradictoria est probabilis, etiam altera talis sit, quod est certò falsum.

Dices: Valet, contingens, incertum, & N. dubium est rem esse; ergo etiam est contingens, incertum, & dubium rem non esse: ergo etiam valebit, probabile est rem esse; ergo probabile est rem non esse. Confirmatur: eo ipso quòd fundamentum partis A est tantum probabile, potest solvi: sed solutio fundamenti partis A est fundamentum pro parte B contradictoria: ergo quoties una pars est probabilis, etiam ei opposita talis erit.

Respondeo, concessio quòd ad omnes tres N. partes antecedenti, negando consequentiam: ideo valet, contingens est rem esse: ergo etiam rem non esse; quia si quoties una pars est contingens, ejus contradictoria non esset etiam contingens, sequeretur, quòd contradictoria esset, vel impossibilis, vel necessaria: si impossibilis, ergo contradictoria, quæ supponebatur contingens, esset necessaria; nam quoties unum contradictorium est impossibile, aliud est necessarium: si necessaria, ergo ejus contradictoria, quæ supponitur contingens, est impossibilis; nam si unum contradictorium est necessarium, aliud est impossibile. Similiter si non esset verum, quòd quoties una contradictoria est incerta, etiam altera sit incerta, sequeretur, quòd altera esset certa, vel certò falsa: sed hoc est evidenter falsum; si enim altera esset certa, contradictoria, quæ supponebatur incerta, esset certò falsa; nam ex contradictorijs, si A est certum, B est certò falsum: rursus si altera

altera esset certo falsa, contradictoria, quæ supponebatur incerta, esset certa; nam ex contradictorijs, si A est certo falsum, B est certo verum. Contra si A est probabile, non ideo B ei oppositum est etiam probabile, quia esse probabile non est præcise esse incertum, sed est esse incertum, & habere fundamentum grave: sed ex eo quod A habeat fundamentum grave, non inferitur, quod B contradictorium habeat etiam fundamentum grave: ergo ex eo quod A sit probabile, non inferitur, quod B contradictorium sit etiam probabile. Similiter si A est dubium, B contradictorium est etiam dubium, non autem si A est probabile, contradictorium est etiam probabile, quia dubium est suspensio iudicii de utraque parte: ergo utramque includit; probabilitas autem unius partis, non est probabilitas partis oppositæ, immo repugnat.

Lege P. Card. tom. 1. d. 4. a n. 31. & a n. 114.
N. Ad confirmationem dico, quod solutio
28. probabilis fundamenti probabilis pro parte A, non est fundamentum probabile pro parte B contradictoria, sed ad summum illa solutio facit, quod B non sit certo falsum, non autem, quod sit probabile; dum enim solvo rationem suadentem Turcam dormire, non ideo probo Turcam non dormire, aliàs quoties Philosophi, & Theologi solvunt rationes probabiles, quas alij adducunt pro opinione, quam sequuntur, sed propter aliam rationem, probarent sententiam contradictoriam propriam, quam sequuntur; quod nemo dicit: ergo solutio argumenti probabilis instantis pro parte A, non est probatio partis B contradictoria: ad summum igitur solutio est indirecta probatio partis B oppositæ, & ostendit partem B non esse evidenter falsam, nec partem A evidenter veram, non autem probat partem B esse probabilem; de quo latè P. Card. tom. 1. d. 4. cap. 6.

P. Card. N. Ego itaque opinionem Theologicè probabilem ita definio: Est iudicium incertum de una parte contradictionis nixum motivo, quod non tantum absolute in se, sed etiam comparative ad motiva partis oppositæ (si adsint) apparet tale, ut intellectum hominis docti, & pij, nullaque hic, & nunc passione laborantis, inclinet ad prudentem assensum, aut dissensum.

N. Dixi 1. Est iudicium, & hoc stat loco generis, & convenit cum omni alio iudicio naturali, & supernaturali, certo, & incerto, evidenti, & inevidenti.

N. Dixi 2. incertum de una parte contradictionis, & per hoc differt ab omni actu certo, ut est fides Divina, & ab omni evidenti, ut est actus scientiæ, & convenit cum opinione im-

probabili, vel non probabili, & iudicio temerario. Cur autem dixerim, opinionem probabilem esse iudicium incertum, potius quàm inevidens, est, quia omne incertum est inevidens, non e contra; actus enim fidei Divinæ est inevidens, non autem incertus; & eo ipso quod opinio est iudicium incertum, est iudicium inevidens, quia omne incertum est inevidens.

N. Dixi 3. nixum motivo, quod non tantum &c. per quæ verba opinio probabilis differt ab omni alio actu, qui talis non est; sunt enim differentia atoma, ut mox exponam.

N. Dixi 4. sed etiam comparative ad motiva partis oppositæ, si adsint; per quæ verba innuo, quod jam rejeci, nempe, quod non sit de necessitate opinionis probabilis, ut ejus contradictoria sit probabilis, & ideo ulius sum particulam conditionali, si adsint, nempe, quod motiva opinionis probabilis A debent esse talia, ut si contradictoria probabilis B habeat motiva, seu sit probabilis, debent esse relative ad hæc etiam gravia; etsi hoc absolute necessarium non sit ad hoc, ut opinio A sit probabilis, ut enim probabilis sit, satis est, ut nil certum contra se habeat, & ut ejus fundamentum sit grave absolute in se: quod si opinio B contradictoria sit probabilis, tunc fundamentum opinionis A debet esse grave etiam respective; ut enim rectè P. Card. tom. 1. d. 1. n. 16. ad probabilitatem opinionis non est necesse, ut solvat argumenta partis oppositæ, quia potest pars opposita nullum habere pro se argumentum grave. Immo, ut acutè Neuß. d. 2. 1. qu. 10. pag. 107. n. 24. non est necesse semper ut pro probabilitate opinionis adsit ratio gravis, ut constat in omni illa, quæ à solo prudentum iudicio pendet; neutra enim opinio ex. gr. five asserat, five neget duos Julios esse materiam sufficientem furti gravis respectu cujuscumque, potest acerbis syllogismis in alium pugnare.

N. Dixi 5. apparet tale, per quod verbum evito scopulum, in quem incidunt, qui motivi perfectionem refundunt in actum; cum tamen hoc dici non possit, quia motivum tantum pro mensurâ luminis, quo applicatur, refundit perfectionem, & cæteris paribus maiorem, quod motivum est maius; nam per hoc apparet explicatur lumen applicans motivum; quare opinio probabilis est, quæ nititur motivo, quod apparet grave gravitate in definitione exposita.

N. Dixi 6. apparet tale, ut intellectum &c. per quæ verba expono, & non suppono, ut plerique, quid sit motivum probabile, cui opinio probabilis niti debet, debet enim apparere tale, ut non tantum solitarie sumptum, sed

Ad etiam in consortio motivorum (si ad sint) partis oppositæ, possit inclinare intellectum hominis docti, & sine passione judicantis, ad prudentem assensum, aut dissensum: quare si motiva partis oppositæ talia sint, ut emer- gent vim dicti motivi, eo ipso iudicium illi- nixum non erit Theologicè probabile, & ideo omnes tamquam certum, vel suppo- nunt, vel exprimunt, ad opinionem proba- bilem requiri, ut nil certum contra se habeat, five ex Fide, five ex ratione, five ex authori- tate infallibili. Ita duo præclari Scotistæ, nempe Maltorius lib. 2. Sent. d. 5. q. 2. & in

Thcol. Mor. d. 1. n. 62. & Bordonus tom. 6. in Propugnaculo opin. prob. a. n. 1. cap. 5. passim, P. Suar. l. c. P. Granado l. c. P. Palao tom. 1. tr. 1. d. 2. p. 1. n. 2. P. Azor tom. 1. lib. 2. a. cap. 9. P. Ovid. 1. 2. tr. 5. contr. 3. p. 1. n. 1. P. Card. tom. 1. d. 11. a. n. 106. P. Moya ll. cc. & omnes cum P. Elparza in Appendice art. 112. & P. Teril. de Consc. prob. q. 2. n. 41. & de Reg. Mor. q. 1. a. n. 7. qui volunt, ne- cesse esse ad opinionem probabilem, ut nita- tur fundamento absolute, & relative gravi, seu quod comparatum cum opposito adhuc retineat suam vim trahendi ad assensum.

Cur autem, ut opinio sit Theologicè pro- babilis, necesse sit, ut ejus motivum sit tale, ut possit movere intellectum hominis docti, & pii, & hic, & nunc sine passione judican- tis? Est, quia nisi sit doctus, & in tali mate- ria, circa quam opinatur, versatus, ejus ju- dicium erit inconsideratum, quia homini sine ratione asserenti non est credendum, nam Doctor est testis juris, non facti, ut rectè Bordonus l. c. cap. 5. n. 38. Nisi sit pius, peri- culum erit, ne ejus iudicium inclinet in fa- vorem libertatis, & commodi: nisi hic, & nunc, dum opinatur, sit à passione liber, ejus iudiciu utpotè à passione, quæ miram habet vim acuendi in sui favorem intellectum, ut sæpe tradit Arist. qualis quisque est, taliter judicat, aut cæcum erit, aut saltem impru- dens. Vid. infra n. 121.

Dices ex P. Thyriso disp. 1. §. 3. allatam de- finitionem non componi posse cum licito usu opinionis minus probabilis, nam ex P. Elparza art. 102. probabile idem est apud omnes, ac approbabile, seu cui intellectus merito assentiri potest, licet cum aliqua for- midine: sed intellectus, ait P. Thyrsus n. 17. non potest approbare, ut veram, sententiam minus tutam, quando ei proponitur, ut mi- nus verosimilis, debet enim potius reproba- re, ut falsam, nam intellectus fugit falsita- tem: ergo cum proponatur in actu primo po- tius ut falsa, tenetur ei potius dissentiri. Se- cundo, quia implicat, ut motivum, quod

vincitur ab opposito, sit comparativè mag- num: ergo tunc non assentitur ob motivum magnum. Tertiò, quia non potest vir pro- bus, & doctus irreprehensibiliter judicare aliquid esse licitum, quando habet fortius motivum, quòd sit illicitum, nisi mentis oculos voluntariè claudat, quod est nolle in- telligere, ut benè agat. Quartò, quia moti- vum opinionis debet esse magnum per ordi- nem ad intellectum ipsius opinantis, ita ut post diligentem veritatis inquisitionem, & citra passionem, fundamentum sit magnum, non potest autem esse tale, nisi appareat præ- eminens, nam nemo potest prudenter, nec inculpabiliter judicare sententiam faventem libertati contra legem, esse veram, si omni- bus pensatis invenit maius fundamentum ad judicandum esse falsam: ergo ex definitione opinionis probabilis à nobis datà, infertur illicitum esse usum minus probabilis, minus tutæ. Hæc P. Thyrsus, qui hæc eadem alibi P. Thyrs. inculcat, & ex parte P. Scildere tr. 2. cap. 2. P. Scild. §. 1. n. 12.

Respondeo brevissimè, nam ea alibi fusiùs N. solvam, his argumentis probari, non esse li- citum sequi tutiorem minus probabilem: er- go omnia ab Authore solvenda. Ad 1. distin- guo minorem: non potest intellectus ap- probare probabiliter ut veram, sententiam minus tutam, quando ei proponitur ut mi- nus verosimilis, nego minorem; si non pro- ponatur ut verosimilis, concedo minorem. Ad probationem distinguo: debet potius re- probare ut falsam, opinionem minus verosi- milem, si velit sequi magis verosimilem, & prudentius operari, ad quod tamen non te- netur, concedo antecedens; si velit pruden- ter tantum operari, nego. Ad 2. nego ante- cedens; nam adhuc motivum minus est com- parativè magnum, licet non sit æquale, nec maius. Ad 3. nego antecedens, vel distinguo: irreprehensibiliter prudentius, concedo; pru- denter, nego. Ad 4. concessa maiori, nego minorem. Addo argumenta niti etiam alteri æquivoco, nempe quod opinio minus pro- babilis appareat falsa, nam apparet vera, & judico probabiliter veram; alioquin sicut minus probabilis consideratis maioribus moti- vis magis probabilis apparet falsa; ita etiam probabilior consideratis motivis minus pro- babilis appareret falsa, & sic non possem as- sentiri opinioni, nequidem probabiliori. Di- co itaque utramque opinionem, considerato N. motivo proprio, videri veram; & utramque, 39. considerato motivo opposito, videri falsam; & utramque consideratis utriusque motivis videri probabiliter veram, & probabiliter falsam. Sed fusiùs alibi.

§. III.

§. III.

Illationes aliquae.

SUMMARIUM.

*Non omnis opinio est probabilis, n. 40.**Non satis ad probabilitatem, ut nil certum contra se habeat, sed necesse simul ut grave absolutè, & respectivè fundamentum pro se habeat, ibid.**Probabilitas aequè tollitur per certitudinem oppositæ, ac per carentiam fundamenti, ibid.**Per quid opinio probabilis differat à fide, scientiâ, opinione non probabili, aut improbabili, iudicio temerario, & scrupulo? n. 41. 42.**Omnis extrinsecè probabilis nititur intrinsecè probabili, n. 43.**Quid opinio negativè, & positivè improbabilis? n. 44.**Cur nulla damnata maneat probabilis? n. 45.**Cur Hereticorum errores non sint opiniones probabiles? n. 46.**Probabilitas non sit certitudo per ignorantiam rationis opposita, n. 47.**Si una pars non est probabilis, non ideo alia est certa, n. 48.**Contra certum nil datur probabile, n. 50.**Tennis probabilitas est implicancia in terminis, n. 52.**Parum probabilis est non probabilis, ibid.**Opinio probabiliter tantum probabilis est inepta pro conscientia, ibid.**Quando opinio contra Scripturam dici possit probabilis? n. 53.**Celladei supponit in Probabilistis, quod negant, num. 54.*

N. 40. **E**X dictis patet 1. ad opinionem probabilem duo necessario requiri, nempe, quod nil certum contra se habeat, & quod post diligens, & inculpabile veritatis studium habeat pro se fundamentum grave: quale autem sit, jam exposui. Ex hoc evidenter sequitur, quod probabilitas opinionis A tollitur per alterutrum horum, nempe vel per certitudinem opinionis B oppositæ, vel per carentiam fundamenti gravis pro opinione A; non autem, ut plerique volunt cum Joan. Mart. de Prado tom. 1. Quæst. Mor. cap. 1. de Consc. qu. 2. §. 3. M. Donato tom. 4. tr. 12. qu. 37. n. 5. non autem, inquam, unice tollitur per certitudinem opinionis oppositæ. Ratio mihi est; quia ut opinio A non sit probabilis, non est necesse, ut opposita B sit certa, sed satis est, ut ipsa opinio A careat fundamento gravi, ut bene etiam innuit P. Card. tom. 1. d. 2. a. n. 110. quare licet valeat, opinio B est certa: ergo opinio A non est probabilis; non tamen valet, opinio B non est certa: ergo opinio A est

probabilis; quia non certitudo opinionis oppositæ B non est probabilitas opinionis A, nam probabilitas opinionis A est fundamentum grave ipsius, cum negatione certitudinis in opinione B. Similiter inferitur, quam falsum sit, quod aliqui Adversarij assument, omnem opinionem, quia nititur alicui rationi, esse probabilem: falsum, inquam, si ejus ratio sit levis; & ideo opinio dividitur in probabilem, & in improbabilem, qualis est omnis, quæ non est certò probabilis, ut rectè P. Faber, P. Mendo, P. Carden. Neufser d. 21. qu. 9. n. 13.

Patet 2. per quid opinio probabilis differat à dubio, à fide Divinâ, & humanâ, à scientiâ, ab opinione improbabili, & à non probabili. Differt à dubio, quod dubium sit suspensio omnis iudicii directi de re, de quâ dubito. A fide Divinâ non tantum, quia hujus motivum est Deus, sed etiam, quia est Deus, ut applicatus per lumen supernaturale essentialiter connexum cum vero; motivum autem opinionis est ratio applicata per lumen naturale obicurum. A fide humanâ, quod hæc unice nititur auctoritati dicentis, quæ auctoritas constat ex veracitate in dicendo, & cognoscendo res ut sunt; ratione veracitatis in cognoscendo, seu sapientiar præsumitur talis Doctor non falli; ratione veracitatis in dicendo præsumitur non fallere: non omnis autem opinio probabilis nititur auctoritati, sed sola extrinsecè probabilis; immò hæc ipsa remotè fundatur in ratione, cui nituntur Doctores, quibus fido. A scientiâ, quæ nititur motivo applicato per lumen evidens; opinio autem probabilis motivo applicato per lumen naturale obicurum, est enim actus incertus. Ab opinione improbabili, quia hæc habet contra se aliquid certum, nihil autem certum contra se habet opinio probabilis. Ab opinione non probabili, quia hæc nullam habet pro se rationem gravem; habet autem probabilis. Ab assensu temerario, quia nititur motivo levi absolute, vel saltem relative ad motiva (si adfunt) assensus oppositi; opinio autem probabilis niti debet motivo absolute, & relative ad motiva partis oppositæ (si adfunt) omnino gravi. Quæ omnia Navarrus in Manuali cap. 27. Miscellaneo 3. n. 279. dixit exponens illa: differunt in eo, quod scientia est firma, & evidens cognitio. Fides firma, non tamen evidens, sed obscura. Opinio, nec evidens, nec firma, quamvis sit judicativa. Dubitatio, nec evidens, nec firma, nec judicativa. Scrupulus autem est solum quoddam argumentum contra aliquam prædictarum: & quatuor prima sunt contraria, quæ non possunt simul inesse

P. Card.
P. Mendo,
P. Faber
Neufser,
N.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

inesse uni, & eidem personæ eodem respectu. Scrupulus autem cum quolibet aliarum quatuor esse potest. Hæc Navar. quæ deinde ex

P. Thyrs. co adduxit P. Thyrsus *disp. 1. o. n. 37.*

N. Patet 3. definitionem a me traditam convenire principaliter opinioni intrinsecè probabili, licet enim dentur opiniones extrinsecè probabiles, seu ob auctoritatem virorum doctorum, & piorum hic, & nunc sine passione judicantium, attamen omnis opinio extrinsecè probabilis resolvitur ultimo, & fundatur in intrinsecè probabili; ideo enim judico opinionem hanc esse probabilem, quia Authores docti, & pii eam dicunt; dicunt autem, quia nituntur gravi rationi: ergo omnis extrinsecè probabilis resolvitur in intrinsecè probabilem, & ideo hanc solam, utpotè fundamentum alterius, definire placuit.

N. Patet 4. quid sit opinio negativè, vel positive improbabilis. Opinio negativè improbabilis, idem est ac non probabilis, & est illa, quæ vel caret omni fundamento, vel non nisi leve saltem ad fundamentum partis oppositæ, si adsit, fundamentum habet. Positive improbabilis est, quæ non tantum nullum, aut exiguum habet pro se fundamentum, sed etiam habet contra se aliquid certum, ex ratione, vel ex auctoritate. Moneo tamen saepe confundi opinionem non probabilem cum improbabili, licet, ut dixi, reverà differant, nam positive improbabilis est certò falsa, quia habet contra se principium certum: negativè improbabilis est, quæ caret omni fundamento gravi, non autem est certò falsa, quia ejus opposita potest esse probabilis tantum. Hinc evidenter sequitur, quòd nulla damnata potest manere probabilis, quia de essentia opinionis probabilis est, ut nil certum contra se habeat: sed damnata habet contra se certum Papæ damnantis judicium: ergo tantum abest, ut stante damnatione retineat probabilitatem, quin sit positive improbabilis. Similiter sequitur, cur errores Hæreticorum, licet illis appareant verosimiliores, immò aliquando certi, non tamen sint opiniones probabiles, quia, ut P. Thyrs. bene P. Thyrsus *disp. 8. n. 2.* ita apparent ob voluntariam eorum cecitatem, & quia, ut P. Teril. ait P. Teril. *qu. 25. de Reg. morum*, illæ opiniones non concipiuntur post diligentem veritatis inquisitionem; non enim omnis verosimilitudo est probabilitas, sed requiritur, ut post diligentem veri inquisitionem opinio probabilis concipiatur ob motivum prudens, & grave. Verum expeditior ratio est, quia habent contra se certa fidei principia, quæ possunt certò cognosci à volentibus.

N. Patet 5. quòd probabilitas non sit certitu-

do per ignorantiam rationis opposita: tum quia cognoscere possum rationem ejus opinionis esse purè probabilem; tum quia certitudo oritur, vel à supernaturalitate, vel ab evidentia, & est quid positivum; ignorantia autem opposita est quid negativum: tum quia, qui minus inquireret rationes oppositas, quia maiorem earum ignorantiam haberet, maiorem etiam certitudinem haberet.

N. Patet 6. quòd si una pars non est probabilis, non ideo alia est certa; alias omnes opiniones non impugnata, & omnia, quæ scribunt Historiographi alijs non contradicentibus, essent certa, quòd nemo dicet: similiter, quia mihi non est probabile, sydera esse parva, esset certum esse imparia, cum tamen neutrum sit mihi probabile.

N. Patet 7. non semper ad probabilitatem requiri, ut partis oppositæ fundamenta solvantur, potest enim nullum pro se grave fundamentum habere, neque enim per hoc, quòd A sit probabile, sequitur, quòd B contradictorium sit probabile, ut dixi *S. antec.*

N. Patet 8. quòd contra certitudinem nulla est probabilitas, quia opinio probabilis est assensus incertus, id est, nec certò verus, nec certò falsus: ergo cum contradictorium judicio certo sit certò falsum, non potest contradictorium judicio certo esse probabile.

N. Patet 9. opinionem probabilem esse concretum, dicens pro materiali, & in recto ipsum actum opinionis tamquam subiectum, pro formali ipsam probabilitatem tamquam formam, à qua ille actus opinativus denominatur probabilis; sive deinde ea probabilitas sit intrinseca, seu conflata ex verosimilitudine motivorum allicientium intellectum ad actum opinativum; sive extrinseca, conflata ex verosimilitudine auctoritatis hic, & nunc non decipientis, allicientis ad actum opinativum: ab hac enim verosimilitudine prudenti motivorum opinio denominatur probabilis intrinsecè, & à verosimilitudine gravis auctoritatis denominatur probabilis extrinsecè.

N. Patet 10. per nostram opinionis Theologicè probabilis allatam definitionem, manifestum esse, quòd *tenuis probabilitas* est implicancia terminorum, ut deinde notatum etiam legi in P. de la Fuente *disp. 4. n. 19.* & P. de la Fuente. Card. *tom. 4. disp. 4. n. 16.* nam probabilitas in rigore dicit efficacitatem motivorum allicientium intellectum ad prudentem assensum respectu hominis docti; tò autem *tenuis* excludit à probabilitate illam efficaciam; de quo fuscè P. de la Fuente per totam dissertationem: quapropter plures T. T. opiniones parum probabiles vocare solent improbables;

les; & omnes probabiliter tantum probabiles, adeoque non certo probabiles, sed dubie probabilitatis, vocant parum probabiles, & dicunt ad regendam conscientiam insufficientes, & merito, ut alibi dicam.

N. Patet 11. quid dicendum sit ad quæsitum, quod movet P. Thyrsus *disput.* 1. §. 4. nempe, an ad probabilitatem opinionis requiratur, ut non sit re ipsa contra Scripturam, aut decreta Ecclesiæ; & n. 24. resolvit, non esse verè probabilem opinionem, quæ re ipsa est contra Scripturam, Concilia, aut decreta Ecclesiæ; licet opinans id inculpabiliter ignoret, & habeat pro se gravia rationis fundamenta. Ratio illius est; quia ut primum constituerit eam opinionem esse re ipsa contrariam alicui ex dictis regulis, tenentur omnes rejicere illam, ut improbabilem; non est autem similis ratio de fundamento rationis, quod per ignorantiam apparet magnum viro docto, & probo, & ex eo citra culpam judicavit rem esse illicitam, quia quamvis alius vir doctus inveniat rationem validiorem pro parte opposita, ob quam sibi persuadeat sententiam illam esse falsam, & non esse practicè probabilem, attamen non potest verè dicere, illam opinionem esse secundum se improbabilem absolute, quia non potest prudenter judicare rationem, quæ convincitur, convicturum omnes. Sed contra 1. quia hoc unice probat, quod regulæ Ecclesiæ mereantur omne obsequium intellectus, non ita rationes, quas homo quantumcumque doctus trahere potest. Non tamen probat, non posse dari, immò de facto dantur plures opiniones prudenter probabiles, licet sint contra Scripturam, aliasque infallibiles Ecclesiæ regulas, dummodo Scriptura, & dictæ regulæ post diligens veritatis examen sint invincibiliter ignoratæ, & dictæ opiniones habeant pro se grave rationis, vel autoritatis fundamentum. Pater: quia de facto plurimæ sunt opiniones Theologicæ utrimque probabiles, & tamen cum sint circa Scripturam, & inter se cōtradictoriæ, una ex illis opponitur Scripturæ, quia tamen hæc invincibiliter ignoratur, & ex gravi fundamento negatur esse in Scripturâ revelatum, & eaque opinio nititur gravi rationis, vel autoritatis fundamento, est verè probabilis; alioquin quoties DD. in quæstionibus Theologicis discrepant, ex. gr. Scholæ, Thomistica, & Scotistica, cum alterutra opinetur contra Scripturam, alterutra diceret improbabile, & alterutrius opinio esset improbabilis, quod nemo cordatus dicet; quod si hoc dicat, quæram, quænam Schola improbabile dicat, cum non sit maior ratio pro una, quam pro aliâ, & controversia

inter eas sit circa materiam obscurè, & incertò revelatam? Ergo potest opinio esse re ipsa contra regulas infallibiles Ecclesiæ, & esse certò probabilis, dummodo illæ regulæ invincibiliter ignorentur, & sint disputantibus incertæ, & opinio habeat fundamentum grave. Contra 2. quia si P. Thyrsi doctrina teneret, sequeretur, quod Pontifex damnans opinionem, non adimeret opinioni probabilitatem; cum enim ea sit contra regulas fidei, & morum, est improbabilis: ergo non adimit probabilitatem, non enim tolli potest, quod non fuit.

Patet 12. quàm manifestè decipiatur P. N. Elizal. qui ut nostram de licito opinionis probabilis usum sententiam horribilem reddat, dixit *lib.* 1. *quæst.* 4. & 5. tot, & tanta contra Probabilitatem, ut iatis sit Probabilitatum volumina aperuisse, ut ea refutentur: asserit enim nos docere satis esse unum Doctorem, ut opinionem probabilem reddat, cum tamen hoc, nisi cum multiplici limitatione, à Probabilistis asseratur: asserit, satis per nos esse, ut opinio sit probabiliter probabilis, cum tamen oppositum à ferè omnibus Probabilistis ut certum tradatur: asserit, dari posse per nos opinionem probabilem, etsi contra eam stet aliquid certum, cum tamen signatè dicamus esse positivè improbabilem. Consideret lector axioma commune, Parvus error in principio, maximus in fine, & legat P. Teril. *P. Teril. de Reg. morum quæst.* 5.

SECTIO II.

Solvuntur argumenta.

§. I.

Primum, licitus erit Atheismus; Secundum, licitus erit Academicismus.

SUMMARIUM.

Omnis heresis, & error Gentilium erit opinio practicè probabilis, n. 55.

A. M. Baro solvendum, qui minus exigit ad probabile, quam nos, n. 56. 57.

Solvendum à Celladei, n. 58.

Non omne verosimile est probabile, n. 59.

Quæ verosimilitudo necessaria ad probabile, ibid.

S. Thom. ait, quod probabile sit simile vero, non econtra, ibid.

DD. tuentes, quod nil contra probabile adest debeat convincens, intelligunt nil certum, ibid.

Nulla integra secta potest esse probabilis, cur? n. 60.

Nullus error Heretico perpendenti nostram fidem est illi probabilis, n. 61. 62.

Hereticorum probabilitas laborat ignorantia vinci-